

Poste Restante

Medlemstidning för Nils Ferlin-Sällskapet Nr 1 2026

Ordföranden har ordet:

Kära medlemmar!

Det har nu gått några månader sedan boken *Ferlin. Dikt och musik* skickades ut till alla medlemmar. Det är den första medlemsboken i Ferlin-Sällskapets drygt sextioåriga historia. Boken presenterades i Bonniers bokklubb som Månadens Lyrik i februari, vilket är mycket glädjande. I BTJ:s (tidigare *Bibliotekstjänst*) recension står att boken blir en utmärkt hjälp att hitta in i författarskapet och en rik källa att ösa ur för den som vill gräva djupare. Man skriver vidare att man slås av hur levande och direkta många av dikterna är och att med boken får både nya och tidigare läsare större möjligheter att möta dem med en samtida blick. Visst kan vi då i styrelsen känna oss lite "malliga", men betänk då Nils Ferlins fyra rader om bokskrivande:

*Hela min värdeskala,
märkte jag, var på tok:
Det är inte hela världen
det där att ha skrivit en bok.*

Ur Efterskörd. Ferlinfynd från en spånkoffert (2021)

I år har Nils Ferlin-Sällskapets styrelse glädjen att utse poeten Jonas Gren till Ferlinpristagare och musikduon Adolphson & Falk till Trubadurpristagare. En presentation av pristagarna, som kommer till vårt årsmöte den 23 april och till Ferlindagen den 22 juli, finns att läsa i detta nummer. Under våren och sommaren 2026 kommer ett flertal Ferlinaktiviteter anordnas i Värmland, Stockholm och Roslagen. Se kallelse till årsmötet och sammanställningen av alla aktiviteter på sista sidan!

Till hösten har Svenska Visakademien, Svenskt visarkiv och Riksförbundet Visan i Sverige gått samman och bokat en monter på de litterära sällskapens i Sverige (DELS) område under Bokmässan i Göteborg 24-27 september med syftet att synliggöra visan litterärt, folkligt och musikaliskt och visa kraften i den levande viskulturen. Nils Ferlin-Sällskapet kommer delta tillsammans med bl.a.

Hans Rutberg,
ordförande.

Taubesällskapet, Povel Ramel-sällskapet, Olle Adolphson-sällskapet och Ruben Nilson Sällskapet. Det kommer att bli ett bra tillfälle att presentera *Ferlin. Dikt och musik!*

Styrelsen har för avsikt att fortsätta på den inslagna linjen med ökad samverkan med andra litterära sällskap vid olika musikevenemang och på andra sätt. Trubadurafnarn har under senare år anordnats tillsammans med Dan Andersson - Gunnar Turesson - Gustaf Fröding - och Cornelis Vreeswijk-Sällskapen. En vårsalong med Alf Henriksson-Sällskapet anordnades förra våren. I år kommer vi även samverka med Gunnar Ekelöf-sällskapet, Taubesällskapet, Ivar Lo-sällskapet och Olle Adolphson-sällskapet!

År 1936 var ett speciellt år för Nils Ferlin då två av hans fasta punkter i tillvaron försvann: Café Cosmopolite, som var stamställe för Nils och många av Klarabohemerna, stängdes och i december samma år dog hans älskade mor Elin Nathalia. Livet i Klara blev mörkare. Detta och nästa nummer av *Poste Restante* kommer att handla om Klarabohemerna.

Som ett led i Nils Ferlin-Sällskapets strävan att utöka kontakten med medlemmarna har två nyhetsbrev skickats ut via mejl. Informationen i nyhetsbrev rör planerade föreläsningar, konserter och andra evenemang med Ferlinanknytning. Skicka gärna din mejladress till Sällskapets sekreterare så får du nyhetsbrevet!

HANS RUTBERG,
ORDFÖRANDE

OBS!
Dags att betala medlemsavgiften!

Omslagsbild: Nils Ferlin vid Klara kyrka.

Jonas Gren tilldelas 2026 års Nils Ferlinpris

Med följande motivering:

”För sin civilisationskritiska naturlyrik som med skönhet, absurditet och sorg skildrar människans existens och förhållande till naturen. Läsarna lotsas genom smala passager ut till de fria vyerna och kan se det stora i det lilla.”

Jonas Gren föddes i Stockholm 1981 men bor numera i Uppsala. Han är poet, författare och journalist och en välkänd röst för klimatet och naturen. Han har gett ut fem diktsamlingar, en roman och nu senast den uppmärksammade boken *Ingen surf: Handbok i nedkoppling* (2025). Han har medarbetat i tidskriften *10-tal* (numera *20-tal*), klimatmagasinet *Effekt* och även *Dagens Nyheter*.

Jonas Gren benämns ofta som ekopoet. Naturen och människans relation till den går som en röd tråd genom hans poesi. Klimatkrisen och människans alienerande från naturen är konstant närvarande.

Han debuterade 2014 med diktsamlingen *Lantmäteriet*, där han skildrar människans exploatering och kontroll av naturen genom en lantmätarens arbete.

Den följdes sedan upp med en liten skrift med texter som ifrågasätter tillväxt, *Överallt ska jag vara i centrum* (2015). (Boken har också en tillhörande telefontjänst, ett nummer man kan ringa för att få poesin uppläst per telefon av författaren själv!)

I diktsamlingen *Antropocen* (2016) skildrar han människans tidevarv på jorden. Boken gavs ut på nytt 2021, med efterord av Göran Greider som skriver: ”Här finns på ett plan det definitiva steget i svensk poesi från traditionell naturdiktning typ Harry Martinson till något annat och nytt som ännu inte är norm.”

Jonas Gren.

Även *Dälden, där de blommar* (2018) berör samma dikotomi mellan människa och natur. Genom vackra natur- och växtskildringar får vi röra oss i ett landskap som härjats av skogsbränder.

2021 kom sonettkransen *Tävlingsdräkten* där stora existentiella teman behandlas när diktjaget vallar sina skidor.

Grens ekopoesi väjer inte för det riktigt Gskrämmande, mörka och sorgliga. Trots det har han en otrolig förmåga att se allt det vackra och de små detaljerna i det stora. Ibland blir det också lustigt och absurt. Och kvar stannar frågan, hur hamnade vi här?

MÄRTA GRAUERS

Nils Ferlin-Sällskapet *Trubadurpris* 2026 tilldelas Adolphson & Falk

Popduon Adolphson & Falk, det vill säga Tomas Adolphson och Anders Falk, skivdebuterade 1973 men slog igenom några år senare, bland annat med LP:n "Nattexpressen" och medverkan i Melodifestivalen. Det stora genombrottet kom 1981 med singeln "Blinkar blå". De har fortsatt att turnera och ge ut skivor och 2025 kom albumet "Ferlinfynd" med tolkningar av kända och okända Ferлиндikter. Projektet föddes under en segeltur som Tomas Adolphson gjorde med Nils Ferlin-Sällskapets ordförande Hans Rutberg. Tomas fick då Hans och Jenny Westerströms bok *Efter-skörd. Ferlinfynd från en spånkoffert* (2021) och nappade när Hans föreslog att Adolph-

son & Falk skulle tonsätta några av de opublicerade dikterna. Det visade sig att Anders Falk hade en egen historia med Ferlin - bland annat låg hans pappa i sjuksäng- en bredvid Ferlins hösten 1950!

Grattis till Trubadurpriset! Hur känns det?

Tomas: Det känns mycket hedersamt att våra tolkningar lyfts upp och belönas. På något sätt är det ett erkännande av att de "räknas" och respekteras. Tack! Fint!

Anders: Tack, det känns bra - och också uppmuntrande. Vi har jobbat ganska intensivt med våra Ferlin-tolkningar, så all form av belöning blir bekräftande.

Första spelningen på Engelen i Gamla stan den 11 december 2022.
Från vänster: Tomas Adolphson, Anders Falk, Magnus Marcks och Hans Loelv.

Med följande motivering:
"Med popen i blodet och lyhörda tonsättningar lyfter Adolphson & Falk Nils Ferlins poesi till en berättelse om och för oss nutida människor. I träffsäkra tolkningar visar de att frågorna och funderingarna som fyllde Nils Ferlin är minst lika angelägna idag."

Vilken är Ferlins största styrka som poet?

Anders: För min del är det den illusoriska enkelheten - som egentligen inte alls är så enkel. Jag har lite svårt för poesi där jag måste läsa raderna flera gånger för att förstå poetens mening. Så är det aldrig med Nils!

Tomas: Jag slås av enkelheten och fingertoppskänslan i alla ord, hans oftast raka ordföljder och en kontext som successivt byggs upp, för att lösgöras i sista raden.

Vad är det som gör att hans dikter tonsätts på nytt, långt efter att de skrevs?

Tomas: Det är hans oerhört rytmiska sätt att skriva. Väldigt många dikter lockar spontant till 6/8-delstakt, men vi har på vårt album i flera fall försökt komma ifrån det, för att få dem att låta mer som sånger än som visor.

Anders: Han skrev musikaliskt och rytmiskt, så det är lockande att försöka tonsätta dikterna. Och sen är det tydligheten i ordens betydelse, vilket gör att man hör och förstår budskapet även vid en första lyssning.

Hur är responsen hos publiken när ni spelar Ferlin?

Anders: Den är mycket positiv. Vi berättar också om dikterna inför varje sång för att få

publiken att lyssna noga. Och det verkar fungera!

Tomas: Tack vare Ferlin har vi också fått möta en helt ny publik och det har varit ett fantastiskt mottagande.

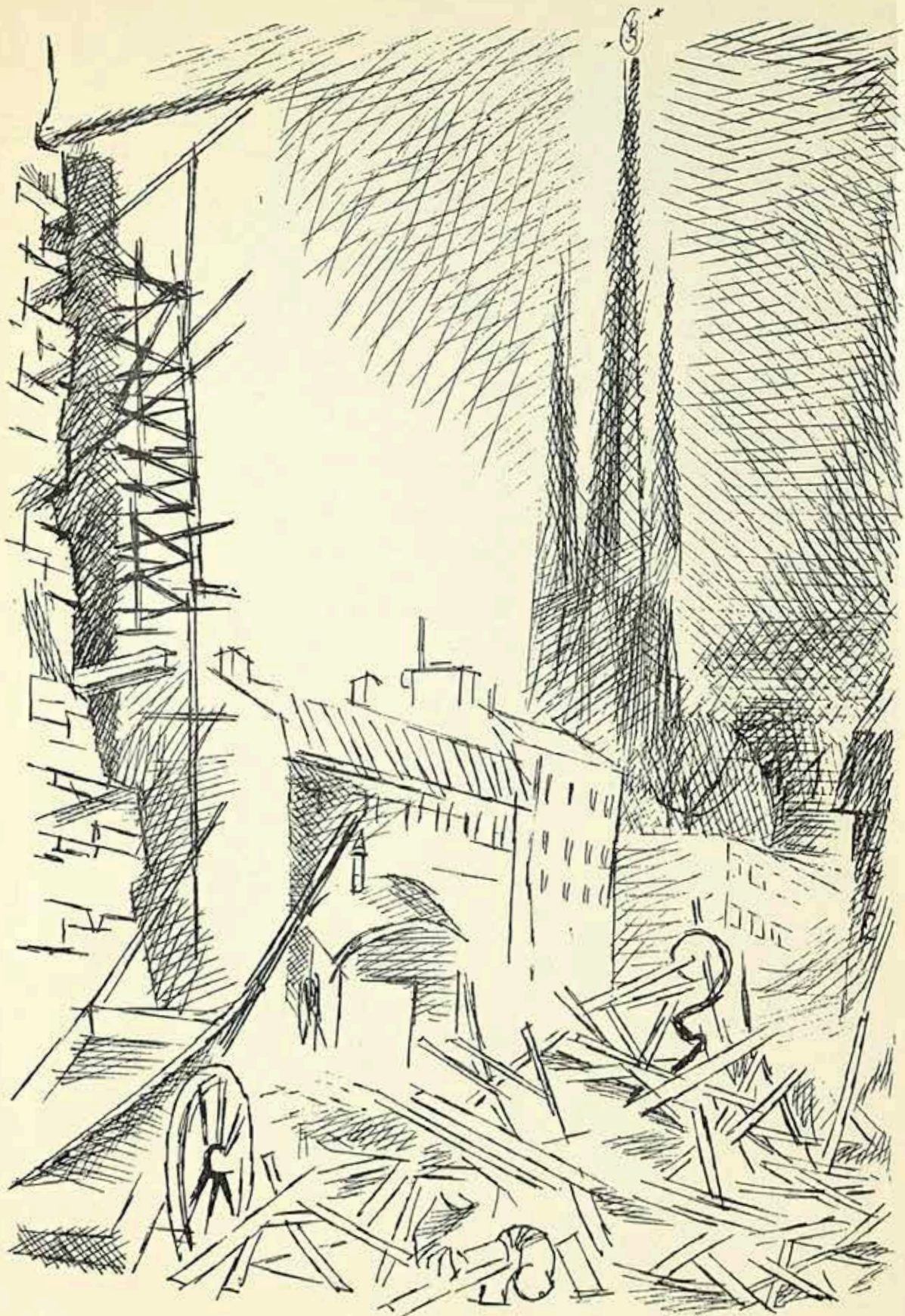
Adolphson & Falk fortsätter att spela Asina Ferlin-tolkningar runt om i landet under 2026 och Ferlin, berättar de, har fört dem till ställen de inte har spelat på tidigare. Oftast spelar de som trio, med kontrabas, men också som duo. Alla som varit på en konsert med Adolphson & Falk märker tydligt att kärleken till, och respekten för, Nils Ferlin är stor. Ni som ännu inte sett dem tolka Ferlin rekommenderas varmt att göra det.

Till sist - har ni någon personlig Ferlin-favorit?

Tomas: "Si, världen är förklarad". Den är ett strålande exempel på hur en sista rad lösgör dikten och lämnar läsaren en aning tankfull och lite omskakad.

Anders: "Inte ens-". Jag upptäckte den redan på gymnasiet och dikten har inte släppt taget om mig än. Återigen den illusoriska enkelheten - men så stark i sitt budskap.

PER WIKER

HÄR RIVS . . .

*Det sprängs, det tutas och skopas
runtom i gamla kvarter.*

*Det minsta staket ska slopas,
såvitt jag bedömer och ser.*

*En främling — skraltig och grånad,
planlöst jag driver omkring
i kvällningens bleka blånad
och tänker på många ting.*

*Jag mumlar nånting om en stad som
skilts från sin identitet.*

*Men då kommer en strindbergsrad om
luft och ljus — ja, ni vet.*

*Låt skopas alltså och rivas,
må Lars och Stina få plats
att fröjdas, frodas och kivas
i punkthus och funkispalats.*

*Var tid för det stora och ringa
bar olika tyngder och mått,
men högre än svalorna svinga
har aldrig en tornspira nått.*

Vart jagar vi sen i vår droska?

När blinkar vår lykta stopp?

*All världen skälver av brådska
som inför ett sprinterlopp.*

Nis Finlin

I ett särtryck i Svenska Turistföreningens årsskrift 1956 finns den illustrerade dikten "Här rivs" som beskriver Klara i förvandling. Dikten kom senare att ingå i den postuma diktsamlingen *En gammal cylinderhatt*.

I Klarabohemernas värld

Klarabohemerna kallas några av de författare, skribenter, konstnärer, illustratörer och andra kulturarbetare som rörde sig i Klarakvarteren från slutet av 1800-talet fram till 1900-talets mitt, då rivningarna av stadsdelen inleddes på allvar för att ge plats åt ett modernare Stockholm. Klarakvarteren avgränsades av Vasagatan i väster, Kungsgatan i norr, Drottninggatan i öster och Fredsgatan i söder och i mitten ungefär låg Klara kyrka. Klarabohemernas guldålder var 1930- och 1940-talen då Nils Ferlin var en centralgestalt och Café Cosmopolite på Vasagatan intill Centralstationen var en samlingsplats för i stort sett alla landets yngre litterära förmågor. Alla som tillhörde det kulturella och litterära etablissemanget besökte någon gång Klara under storhetstiden och flera av Sveriges ledande författare umgicks stundvis med bohemerna, exempelvis Ivar Lo-Johansson, Vilhelm Moberg och Gunnar Ekelöf. I denna text ska vi berätta lite om denna märkvärdiga tid i svensk kulturhistoria.

Att Klarabohemernas epok blev verklighet berodde på att Klara sedan 1800-talets slut var Stockholms tidningscentrum, vilket kan förklaras med dess närhet till Centralstationen, som invigdes 1871. På Klaras smala gator, flankerade av stenhus, småbutiker, hantverksbodas, hotell, krogar och caféer, trängdes redaktionerna för omkring tio dagstidningar, inklusive nästan alla stora Stockholmstidningar såsom *Stockholms Dagblad*, *Stockholms-Tidningen*, *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet* och *Aftonbladet*. Så sent som 1944 startade *Expressen* i Klara. I Klara fanns också fackförbundstidningar, veckotidningar, hundratals tidskrifter, nyhetsbyråer såsom TT samt bokförlag. Klara var präglad av den publicistiska verksamheten. Tryckpressarna bullrade på nätterna. Murvlarna arbetade in på småtimmarna. På morgnarna hörde man tidningspojkar ropa ut det senaste. Och dagligen färdades lastbilar till eller från tryckerierna med otryckta pappersrullar eller färsktryckta tidningar.

Bohomer och andra fria skribenter och kulturarbetare lockades till tidningskvarteret Klara. Det har uppskattats att omkring 200 skribenter och illustratörer försåg tidningar

och tidskrifter i Klara med sina alster under 1930-talet. Tidningarna hade stigande upplagor och en stor efterfrågan på textmaterial och bilder. Bohemerna sålde i huvudsak skönlitterära texter och i mindre mån prosatexter, såsom recensioner och kåserier. Dikter, kortprosa och i viss utsträckning längre berättelser var bohemernas viktigaste marknad. Nyhetsjournalistiken, som den första generationens Klarabohemer delvis ägnat sig åt, hade dock nästan helt spelat ut sin roll under Klarabohemernas guldålder, då den sköttes av fasta journalister eller baserades på byråmaterial. Främst medverkade bohemerna i veckotidningar som *Konsumentbladet/Vi* och *Folket i Bild* samt i fackförbundstidningar som *Lantarbetaren* och *Metallarbetaren*. Andra viktiga organ var socialistiska *Brand* och syndikalistiska *Arbetaren*; företrädare för dessa tidningar fanns också med i kretsen kring bohemerna. Spännvidden vad gällde ersättning för de skönlitterära texterna var mycket stor. På 1930-talet var taxan för en dikt i *Brand* 0-5 kr, medan den i de stora tidningarna kunde variera mellan 15-75 kr.

På de mindre tidningarna, särskilt arbetarrörelsens tidningar, hade bohemerna en direktkontakt med redaktionen. På så vis kunde de tala för sin vara eller sina idéer och underrätta sig om redaktionernas rådande textbehov. De sålde sina manuskript styckvis och fick då vanligen ett omedelbart förskott. Att uppvakta redaktörer med dikter eller noveller för att snabbt få ihop till utgifter på krogen eller annat kallades under en tid för att "sälja granris". I bästa fall kunde brödskrivandet ge bohemen en möjlighet att uttrycka sig på ett sätt som denne kunde känna sig tillfreds med. I sämsta fall kunde bohemen uppleva sig som en nasare som för att överleva tvingades att producera saker som han inte kunde stå för. Den som fått något sålt och hade lite pengar över hjälpte ofta den som för tillfället saknade ekonomiska medel, bjöd på krogen eller lånade ut. Man var bröder och ställde upp för varandra.

Vilka är de mest kända Klarabohemerna? Först och främst måste vi nämna Nils Ferlin, som ses som bohemernas främsta skald och

som dessutom var en medelpunkt i den sociala kretsen. Intill Klara kyrka restes 1982 en staty av Ferlin med en cigarrett i munnen, skulpterad av Karl Göte Bejemark, som minner om hans explosiva tid i kvarteret. Vi bör även nämna Helmer Grundström, Emil Hagström, Willy Walfridsson och Birger Vikström. Oförglömlig är också Viktor Arendorff: han var en av de första bohemerna och hörde till de som höll ut allra längst. Arendorffs minne har blivit befäst genom Ferlins muntra dikt "Kuplett". Ingen dikt har betytt lika mycket för att sprida bilden av Klarabohemen. Klarabohemernas värld var mansdominerad, men det fanns undantag: t.ex. poeten Ester Sjöblom och bildkonstnären Beth Lagerlund, som höll ihop med Ferlin under en stormig period. Majoriteten av Klarabohemerna kom i likhet med arbetarförfattarna från arbetarfamiljer och påtaglig fattigdom och hade provat flera arbetaryrken och tillfällighetsjobb; flera hade varit arbetslösa. Majoriteten saknade högre utbildning. Många kom från landsbygden och småstäder, främst från Norrland. Grundström och Hagström kom från Ångermanland och Vikström växte upp i Granbergsträsk i Västerbotten.

Klarabohemerna lyfte i likhet med arbetarförfattarna fram de lägre klassernas sociala verklighet i sin prosa och lyrik. Flera betecknas som arbetar- eller proletärförfattare i likhet med mer kända namn inom genren som Ivar Lo-Johansson, Harry Martinson och Jan Fridegård. Låt mig nämna några bohemer, motiv och verk. Willy Walfridsson, som till skillnad från majoriteten av bohemerna var en renodlad romanförfattare, skildrade i romanen *Luffarliv på svenska landsvägar* (1933) arbetslöshet och ett påtvingat luffarliv bland människor under mellankrigstiden. Han hade själv varit hemlös och arbetslös. Viktor Arendorff gav ut ett par diktsamlingar och romaner där han skildrade livet i samhällets utkanter. Romanen *Brännvinstörst. En livsepilog* (1914) är en mörk skildring av en utstött, fattig, försupen bohem och aspirerande konstnär vid namn Axel Ek som går under av alkoholmissbruk i det tidiga 1900-talets Stockholm. Helmer Grundström var i första hand poet och i andra hand prosaförfattare. Hos Grundström skildras det kärva och fattiga livet i den norrländska glesbygden med en kärv, kort-

huggen men också rytmisk, melodisk stil. En av hans mest kända dikter heter "Langt nol i väla", är skriven på västerbottnisk dialekt och har i likhet med en rad andra Grundströmska dikter tonsatts. Klarabohemernas sociala medvetenhet uttrycktes primärt i deras diktning. De hade inget gemensamt politiskt eller estetiskt program i likhet med somliga samtida författare. De tog inte del i den politiska eller allmänkulturella debatten. De var outsiders som förenades av en demokratisk och frihetlig attityd och en protestattityd mot samhället och borgerligheten.

Klarabohemerna stod i centrum i Klara, men en stor del av det litterära Sverige rörde sig som vi nämnt mer eller mindre intensivt bland bohemerna, utan att själva bohemiseras. Man måste skilja på Klarabohemen, som var en smal företeelse, och den betydligt större Klarakretsen. Erik Asklund (vars Klaratriologi är en av de mest läsvärda skildringarna av bohemernas leverne) och Vilhelm Moberg umgicks periodvis ganska intensivt med bohemerna, medan andra som Olof Lagercrantz gjorde kortare gästspel. Dessutom rörde sig en rad figurer bland bohemerna, som visserligen var bohemer men som inte lyckades bli utgivna eller överhuvudtaget inte ägnade sig åt att skriva eller skapa och kanske framförallt lockades av festen, alkoholen och närheten till celebra författare. Ivar Lo-Johansson, Vilhelm Moberg och Emil Hagström har beskrivit dessa figurer som en föraktlig svans ovärdiga att röra sig bland de andra bohemerna. En figur som ingick i gänget utan att få sitt tjocka manuskript publicerat kallades "Småland" och hade varit bortglömd idag om det inte vore för att han figurerat i skildringar av Klarabohemerna, exempelvis i Nils Ferlins dikt "Småland". En annan figur i kretsen var Intellectuelle Johansson, alias Gangster-Johansson alias Sociale alias Asociale Johansson, rakbladsförsäljare och levnadskonstnär, som var en svuren anhängare till Ferlin och som ofta hörde till uteliggarnas skara.

JOHAN FEHRMAN

(I Poste Restante 2026 nr 2 kommer vi att närmare granska de näringsställen där Klarabohemerna till stor del uppehöll sig för att umgås och arbeta samt deras ofta ostadiga bostadssituation.)

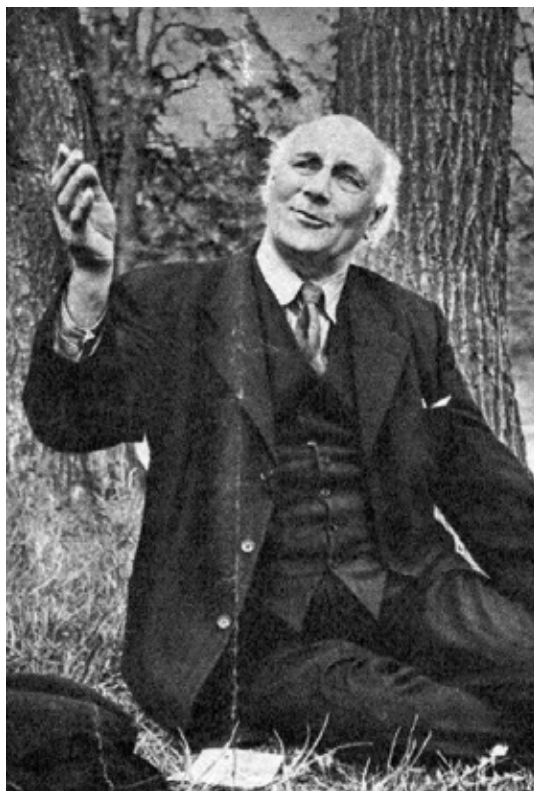
Viktor Arendorffs död och återuppståndelse

JOHAN FEHRMAN

Somliga historier om Klarabohemerna låter nästan för bra för att vara sanna. Som den om hur Viktor Arendorff ska ha sålt nyheten om sin död till en tidning. Den är dock alldeles sann och vi ska här berätta hur det hela gick till.

Viktor Arendorff livnärde sig liksom sina bohemiska bröder på att sälja texter till Klaras tidningsredaktioner. Då bohemerna levererade sina texter fick de vanligen ett omedelbart förskott som kunde underlätta deras ekonomiska situation för en kortare eller längre period. En dag fick Arendorff idén att sälja nyheten om sin egen död. Enligt Per Wästberg sprang idén ur behovet av att betala notan på W6, en populär krog i Klara. Det låter inte osannolikt - Arendorff hade skulder till en rad näringsställen - men kan inte bekräftas.

Till sin hjälp vid försäljningen hade Arendorff ordnat med en bulvan som klev in på redaktionen till *Dagens Nyheter*, utgav sig för att vara Arendorffs bror och lät meddela att densamme tagit sitt liv. Dagen efter, den 28 oktober 1915, kunde man följaktligen läsa följande notis i *Dagens Nyheter*: "Viktor Arendorff död. Litteratören Viktor Arendorff berövade sig i går eftermiddag på hotellet Kindstugatan 14 livet genom att skjuta sig. Han avled ögonblickligen. Viktor Arendorff var född 1878 och hade för flera år sedan anställning i pressen, där han även sedermera medarbetat som litteratör och poet". En notis med snarlikt men inte identiskt innehåll inkom i *Arbetet* samma dag.

Viktor Arendorff.

Dagen efter dödsnotisen kunde man i *Dagens Nyheter* på Namn och Nytt-sidan läsa en notis med rubriken "Uppståndelse" där Arendorffs påstådda död dementerades. Notisen löd: "En herre, som skrev och nämnde sig Helge Arendorff, uppenbarade sig på onsdagsaftonen på vår redaktion och meddelade att hans broder "f. litteratören" Victor Arendorff samma kväll skjutit sig å ett hotell i Staden mellan broarna. Den sena timmen medgav icke meddelandets kontrollerande, och för övrigt hade vi alldeles ingen anledning att betvivla broderns uppgifter. ▶

► På torsdagen befanns det dels att Victor Arendorff icke var död, men väl haft ett krakel med polisen för det han ställt till bråk i en slakteriaffär, dels ock att han icke har någon bror med namnet Helge. Hela meddelandet torde ha framsprungit ur behovet av ett litet notishonorar, och den svenska diktningen kan, liksom de svenska polisanalerna, ännu räkna på bidrag av det Arendorffska temperamentet”.

Arendorff var alltså inte död. Långt därifrån. Han hade ju dagen dessförinnan inkasrat ett tidningshonorar och bör ha känt sig högönskligt levande!

Uppståndelse.

En herre, som skrev och nämnde sig Helge Arendorff, uppenbarade sig på onsdagsaftonen på vår redaktion och meddelade att hans broder ”i litteratören” Victor Arendorff samma kväll skjutit sig å ett hotell i Staden mellan broarna. Den sena timmen medgav icke meddelandets kontrollerande, och för övrigt hade vi alldeles ingen anledning att betvivla broderns uppgifter.

På torsdagen befanns det dels att Victor Arendorff icke var död, men väl haft ett krakel med polisen för det han ställt till bråk i en slakteriaffär, dels ock att han icke har någon bror med namnet Helge. Hela meddelandet torde ha framsprungit ur behovet av ett litet notishonorar, och den svenska diktningen kan, liksom de svenska polisannalerna, ännu räkna på bidrag av det Arendorffska temperamentet.

DEN 16 SEPTEMBER 2021 var en speciell dag på Den Gyldene Freden på Österlånggatan 51 i Gamla stan. En konstutställning med Beth Lagerlunds konst och ett boksläpp av bildbiografin *Efterskörd – Ferlinfynd från en spånkoffert* hade lockat många intresserade. Konstnären Beth Lagerlund och Nils Ferlin hade en stormig kärleksrelation under en femårsperiod i slutet av 1930-talet till början av 1940-talet. Mikaela Valtersson, barnbarn till Beth, har samlat sin mormors konst under många år och i boken *Efterskörd* presenterades okänt Ferlinmaterial som funnits i släktens ägo. Beth Lagerlund var en viktig del av Nils liv under Klaraperioden och därför har vi inbjudit Mikaela Valtersson att teckna ett porträtt av henne.

HANS RUTBERG

16 SEP - KL.16-18
UTSTÄLLNING

Beth.

Bohemen, brottslingen, konstnären

Nu ställer vi för första gången ut hennes konst, bohemen Beth Lagerlund, konstnären med ett ovanligt omtumlande livsöde.

Färg, vemod, träffsäkerhet. Och så kärleksrelationen med Nils Ferlin. Allt finns där, i pastell och olja. På tavelduk och i brev. Välkommen på öppningen!

Vi bjuder även på en presentation av den nyutgivna boken *Efterskörd - Ferlinfynd från en spånkoffert*, en biografi som samlar berättelser från Nils Ferlins liv som vi ännu inte fått ta del av.

Välkommen till Den Gyldene Freden.

Mikaela Valtersson, barnbarn till Beth Lagerlund
Hans Rutberg, systerdotterson till Nils Ferlin
Wille Crafoord, initiativtagare.

Österlånggatan 51, Stockholm

BEGRÄNSAT ANTAL PLATSER - OSA SENAST DEN 13/9

Beth

MIKAELA VALTERSSON

Beth Lagerlund var min mormor. Jag har aldrig träffat henne – min mamma Liss-Beth var Beths enda barn och Beth lämnade bort henne som liten. Jag hittade brevväxlingen mellan Beth och Nils Ferlin för 15 år sedan. Det blev starten på 15 år av sökande och forskande om hennes liv. Jag har gått igenom ett stort antal källor och lagt pusselbitar till en större bild. Så här tänker jag mig deras första möte baserat på källor:

Beth tog ett bord längst in mot väggen. Hon beställde kaffe och försjönk i sina skisser. Hon valde en av servitriserna och ritade av henne i smyg. Det kom fler människor till lokalen, det skrälades och skrattades. Hon tittade upp; herr Ferlin hade kommit. Hon tittade på honom lite på avstånd. Flera kafégäster satt runt honom och alla lyssnade då han pratade. De skrattade, och ju mer de skrattade desto mer road blev han och pratade mer och högre. Han läste dikter. Men så helt plötsligt ställde han sig upp på bordet och började dansa och steppa. Alla tittade dit. De som satt omkring honom klappade händerna i takt och stam-pade i golvet. Beth skrattade – då tittade han åt hennes håll och såg henne. Han tittade rakt in i hennes ögon.

Nils kom fram till henne. Det var något så speciellt med hans klara blick. Den var så intensiv och intresserad. Hon vacklade till och tappade pennan på golvet. Han vek inte med blicken. Hon visste ju väl vem han var, men han såg äldre ut än hon trott; lång och smal och lite senig. Han presenterade sig – Nils Johan Ferlin, sade han med klar stämma. Hon som aldrig brukade bli nervös av människor blev lite röd om kinderna. Han gick rakt på sak – vad heter fröken? – Vad målar ni?

Dragningskraften mellan dem var direkt, stark och omöjlig att förneka. Efter den stunden var det de två. Beth hade aldrig upplevt något liknande. Han var en etablerad författare, beundrad och i centrum för intresset. Han tyckte att Beth var vacker och han hade inga fördomar, utan såg henne som den hon var, bortom moraliska barriärer.

Beth Lagerlund föddes den 27 december 1914. Hennes barndom var kaotisk och efter faderns död hamnade Beth, som då var fem år gammal, på ett fosterhem. Hela livet närde Beth en dröm om att bli konstnär och att få ut-

trycka sig på det sätt hon själv ville. Efter många svåra år under ungdomstiden mötte hon 1936 för första gången Nils Ferlin. Hon var 22 år och han 38. Beth hade redan kommit in i Stockholms kulturkretsar och umgicks med författare, konstnärer och poeter. I centrum bland dessa bohemer fanns Nils Ferlin. De drogs direkt till varandra och hade en passionerad och stormig relation under flera år.

De hade ingen fast bostad, utan flyttade runt mellan olika ställen. På ett sätt var de lika varandra – i äventyrligheten och det orädda. De hade en förmåga att hamna i händelsernas centrum och att samtidigt älska det, att duka upp till fest och samla vännerna. De delade kärleken till konstnärskapet; Nils sporrade Beth att måla och Beth läste Nils dikter och gav råd och stöd. Men mycket skilde dem också åt. Nils hade en mer stabil grund att stå på, medan Beth aldrig känt sig älskad eller upplevt en trygg tillvaro. Beth hade ett omätligt behov av att bli bekräftad och få uppmärksamhet. Hennes humör svängde snabba och häftigare än vad Nils orkade med. Han led istället av perioder av nedstämdhet.

Många av Klaravännerna vittnar om Beths och Nils stormiga förhållande på olika sätt. Där fanns en stark passion, men också många gräl. När de druckit så slogs de emellanåt. På vissa ställen, som Gyldene Freden i Stockholm, fick de i perioder inte komma in båda tillsammans, utan bara var och en för sig på grund av deras många och häftiga gräl.

Ett par somrar bodde Nils och Beth tillsammans på Möja med vännen och konstnären Roland Svensson. Beth tyckte om tillvaron i skärgården och hon berättade senare i livet att resorna till Möja skapade ett välbehövligt andrum. Livet var enkelt. Soliga dagar var de mycket utomhus; man kunde känna lukten av saltvattnet och ljudet av vågorna var ständigt

Nils Ferlin på uteservering med Beth.

ett bakgrundssus. Klipporna var sköna att ligga och sola på. Roland målade mest hela tiden. Nils solade, ägnade sig åt tyngdlyftning och undervattenssimning. Beth målade. De fick husrum i ett skjul vid ett jordgubbsland med uppgiften att vakta odlingarna. De fick äta hur mycket de ville av jordgubbarna. De började varje morgon med att plocka en liter som de åt med lite socker. Det var billigt och god kost. Men när det hade gått ett par veckor så sa Nils en dag: "fan, får jag inte en potatis nu så dör jag!".

Det var en harmonisk tillvaro, men efter ett par veckor började Beth och Nils bråka alltmer. Det gick så hett till ibland att deras vänner brukade skämta om att när de kom på besök till Möja behövdes ingen vägbeskrivning. Direkt när man steg av båten hörde man Nils och Beths gräl och det var sedan bara att använda rösterna som vägvisare för att hitta fram.

De bodde en tid under vintern 1940 i en sommarstuga på Lidingö. Det var kallt och dragigt. Senare hade de ingenstans att bo, men de hade lärt känna en av servitriserna på ett av deras stamställen. Nils hade för denna servitris klagat på att de inte hade någonstans att bo och hon hade då erbjudit dem att bo i hennes lägenhet om de i princip bodde "i skift". Lä-

genheten var liten och hon behövde själv sova på nätterna där i sin säng, men hon föreslog att Beth och Nils kunde sova där på dagarna då hon arbetade. De bodde så i drygt ett halvår. Det var också i den lägenheten de bodde då deras förhållande senare tog slut.

Beth mindes långt efteråt tiden med Nils med värme. "Alldeles särskilt minns jag hans ögon som mörkblåa brunnar och det vemodiga leendet som plötsligt kunde förvandlas till ett kiknande skratt." Nils mindes själv deras relation med värme, även om han medgav att det på slutet hade förekommit lite "mankemang".

Våren 1941 tog Beths liv en helt ny vändning. Relationen med Nils tog slut och Beth hamnade samtidigt i svåra bekymmer då hon åkte fast efter att ha utfört illegala aborter på två kvinnor, s.k. fosterfördrivning. Beths och Nils gemensamma vän, advokaten och författaren Uno Eng, blev hennes försvarare i rätten. Beth kom efter rättegången till Långholmen där hennes mentala tillstånd skulle undersökas. Hon förflyttades sedan till Karlstads fängelse för att avtjäna resten av sitt straff. Beth och Nils skrev brev till varandra under fängelsetiden. De hade kvar kontakten länge, men relationen rann så småningom ut i sanden.

Jack of all Trades

HANS RUTBERG

Innan debuten har de flesta författare haft Landra yrken, vissa har hunnit prova på ett flertal - men få har nog testat så många yrken som Nils Ferlin. Nils tog realexamen 1914 och debuterade 1930 med diktsamlingen *En döddansares visor*. Han skriver i en artikel i Aftontidningen 1942 om sin yrkeserfarenhet:

Själv har jag också försökt mig som tidningsman men det gick inte alls. Sen öppnade jag stadsbudsbyrå - "Filipstads stadsbudsbyrå rekommenderas". Det var "hemma i Filipstad", där jag nittonhundrafjorton avlagt realskoleexamen med dåligt betyg i både flit och uppförande. Från Filipstad kom jag så småningom "ut i världen" och sen har jag skrivit mig som sjöman, diversearbetare, borstbinderiarbetare, kristidsmontör, järnarbetare, bokhandelsbiträde och litet av varje. Det var korta anställningar överallt. Så blev jag kuplettmakare, skådespeleriarbetare och nu tituleras jag författare.

Utöver dessa yrken kan tilläggas att han sålde försäkringar samt startade ett boxningsinstitut i Filipstad, där han också sågade is på sjön Daglösen att användas i stadens isskåp. Detta mångsyssleri gjorde att han lät trycka upp ett visitkort med titeln *Jack of all trades*.

Diktsamlingen *Goggles* som kom ut 1938 blev Nils Ferlins stora genombrott, han var då sedan länge en ledande figur i Klarabohemernas krets. Nils liv under Klaratiden var stormigt och det dröjde sex år innan nästa diktsamling *Med många kulörta lyktor* kom ut 1944. Han gav ut två vishäften i början av 1940-talet och 1944 kom vissamlingen *Yrkesvisor* där tjugotre yrken får sin egen visa, sex av dessa hade Nils själv provat på. Nils Ferlin var noga med att dessa visor inte höll samma halt som de dikter som kom med i diktsamlingarna. ►

TIDNINGSREDAKTÖRN

Var ska man sluta, var ska man börja, med denna smörja — det kan man spørja, med dessa vagnslaster dilleri på både prosa och poesi?

Den ene mer än den andre galen; från Vilhelmina och Apladalen de kommer hit för en karriär som — lindrigt sagt, problematisk är.

Jag råder dem att tillbaka fara från allt som lockar hos oss i Clara. Här finns genier så det förslår för såväl femti som hundra år.

► På försättsbladet står det "Samtliga i denna volym föreliggande visor går – har textförfattaren själv upptäckt – att sjunga efter den gamla melodien 'I Apladalen i Vär-

namo". Texterna illustrerades av Ossian Elgström. I beskrivningen av de olika yrkena strödde han in små kommentarer ur den egna världen som i "Tidningsredaktören".

Jan Mårtenson, ordförande i Ferlin-Sällskapet 2001 - 2012, har gått bort i en ålder av 92 år.

Jan Mårtenson var diplomat och starkt engagerad i FN:s nedrustningsarbete samt i det internationella systemet för mänskliga rättigheter. Vid sidan av sitt diplomatarbete var han också en produktiv författare med en gedigen bildning inom historia, kultur och samhällsfrågor. Han skrev framför allt deckare men ägnade sig ibland också åt andra genrer. Trots hans stora engagemang på olika håll hade vi i Nils Ferlin-Sällskapet glädjen att ha honom som ordförande under några år. Han var en stor tillgång för Sällskapet med sin gedigna erfarenhet. Det var många trevliga styrelsemöten som avhölls i hans vackra hem och vi i styrelsen kände oss alltid varmt välkomna.

Jan Mårtenson trivdes i Nils Ferlin-Sällskapet. Han tyckte om att möta nya intressanta, spännande människor, både litterära och helt vanliga personer, som man anade kunde ge både inspiration och stoff till hans deckare.

TILL POSTPERSONALEN Om adressaten flyttat och adressförändringen inte är tillfällig, återsändes försändelsen med uppgift om den nya adressen till NILS FERLIN-SÄLLSKAPET, c/o Per Wiker, Högmyrsgatan 13, 654 69 KARLSTAD

Vad händer våren och sommaren 2026?

Torsdagen den 23 april kl. 18.00 Årsmöte, Stockholm
Oscarshemmet, Rigagatan 3, Stockholm. Rigagatan är en tvärgata till Valhallavägen vid Gärdet. Man kommer dit med buss nr 1, 4 och 72 eller tunnelbana till Karlslan.

Lokalen ligger i källarplanet och ytterdörren kommer att hållas öppen. Årets Ferlinpristagare Jonas Gren och Trubadurpristagare Adolphson & Falk, Tomas Adolphson och Anders Falk, presenteras och deltar vid årsmötet. Sällskapet bjuder på lättare förtäring. Anmälan sker till Sällskapets sekreterare Per Wiker senast den 15 april. Mejladress: perfawiker@gmail.com

Dagordning, årsberättelse, revisionsberättelse, balans- och resultatrapport för 2025 finns tillgängliga på hemsidan: <http://www.ferlin.se/Styrelsen-informerar.htm>. Där finns även förslag till stadgeändringar. Vid årsmötet kommer dokumenten finnas tillgängliga i pappersform.

Söndagen den 24 maj kl. 16.00

Program i Norrtälje kyrka

Nils Ferlin-Sällskapet arrangerar tillsammans med Gunnar Ekelöf-sällskapet ett litterärt samtal om de båda poeternas tid i Roslagen. Programmet inramas av musik.

Söndagen den 24 maj kl 16.00

Program på Museet Kvarnen, Filipstad

Kvarnen och den första Ferlinutställningen firar 40-årsjubileum. Ferlins revyvisor och några andra framförs av Gunilla Jansson, Rolf Mårth och Clas Andersson.

Söndagen 7 juni kl. 14-16 sommarfest i Ivar Los park, Bastugatan 26 på Mariaberget, Södermalm

Fest för att hedra minnet av Ivar Lo-Johansson, Olle Adolphson och Nils Ferlin. Gruppen Eken underhåller.

Onsdagen den 22 juli Ferlingdag i Filipstad

11.00 guidning av Ferlinmuseet på Kvarnen.

11.45-12.30 Ferlinvisor med musikgruppen Igelkotten från Stockholm.

12.45-13.30 Nils Ferlins ungdomsår - berättelser och musik. Medverkande Gunilla Jansson, Rolf Mårth och Hans Rutberg.

15.30 Nils Ferlin-Sällskapets prisutdelningar äger rum på Stora Torget. Årets pristagare Jonas Gren, Tomas Adolphson och Anders Falk deltar. Hårdrocksbandet Battering Ram tolkar Ferlin.

Onsdagen den 29 juli kl. 18.00

Trubadurkväll, Stockholm

Nils Ferlin-Sällskapet anordnar tillsammans med Taubesällskapet en Trubadurkväll på Ekermanska malmgården på Södermalm i Stockholm. Artist är trubaduren Anders Stävarby.

Lördagen den 8 augusti

Allsångskonsert vid Addarsnäs kiosken kl 17.00

Under trettio år anordnades allsångskonsert vid Addarsnäs, granne med Nils och Henny Ferlins Norrboda i Roslagen. I år återupplivar vi den traditionen. Adolphson & Falk deltar vid evenemanget.

Onsdagen den 12 augusti

kl. 18.00 Trubadurkväll, Stockholm

Nils Ferlin-Sällskapet anordnar tillsammans med Gustaf Fröding-sällskapet och Cornelis Vreeswijksällskapet en Trubadurkväll på Ekermanska malmgården på Södermalm i Stockholm. Musikgruppen Ro.t tolkar Ferlin.

Mer information om dessa aktiviteter kommer att publiceras på hemsidan.

Poste Restante Medlemstidning för Nils Ferlin-Sällskapet nr 1, 2026

Ordförande: Hans Rutberg, S:t Olofsgatan 50B, 753 30 Uppsala.
Mobil: 070-582 48 28, e-post: hans.rutberg@telia.com

Sekreterare: Per Wiker, Högmyrsgatan 13, 654 69 Karlstad.
Mobil: 070-319 12 82, e-post: perfawiker@gmail.com

Sällskapets plusgirokonto: 35 21 55-6 **Hemsida:** www.ferlin.se
Medlemsavgift 250 kr. Pensionärer och studenter 200 kr.

Redaktör för Poste Restante: Hans Rutberg, e-post: hans.rutberg@telia.com

Tryck: Affärstryckeriet, Norrtälje. e-post: info@atn.se

